

Задонщина*

Слово про великого князя Дмитрія Івановича¹ і про брата його князя Володимира Андрійовича², як перемогли супостата свого царя Мамаю³

Князь великий Дмитрій Іванович зі своїм братом, князем Володимиром Андрійовичем, і зі своїми воеводами були на учті у Микули Васильовича⁴: “Відомо нам, браття, що цар Мамаю біля швидкого Дону прийшов на Руську землю і йде до нас у Заліську землю”⁵.

Ходімо, браття, у північний край — що судився синові Ноя Яфету⁶, від котрого народилася русь (у значенні руський народ. — О.С.) православна. Зійдемо на гори київські і поглянемо на славний Дніпро, і на всю землю Руську. І звідти на східний край — що судився сину Ноя Симові, від котрого народилися хинове⁷ — погані татари, бусурмени. То ж вони на річці Каялі⁸ й подолали рід Яфетів. З тих пір земля Руська невесела; від Калкської битви⁹ до Мамаєвого побоїща тугою і смутком охоплена, плаче, синів своїх поминаючи — князів, і бояр, і відважних людей, котрі залишили домівки свої і багатства, жінок і дітей, і худобу і, честь і славу світу цього заслуживши, голови свої поклали за землю за Руську і за віру християнську.

Минуле і жаль землі Руської описав я за книгами, а далі опишу жаль і похвалу великому князю Дмитрію Івановичу і брату його, князю Володимиру Андрійовичу.

Зберімося, браття і друзі, сини землі Руської, складемо слово до слова, звеселимо землю Руську і відженемо смуток на східний край — що судився Симові, і восхвалимо перемогу над поганим Мамаєм, а великого князя Дмитра Івановича і брата його, князя Володимира Андрійовича, прославимо! І скажемо так: краще нам, браття, почати розповідати іншими словами похвальні ці нинішні повісті про похід великого князя Дмитрія Івановича і брата його, князя Володимира Андрійовича, нащадків святого великого князя Володимира Київського¹⁰. Почнемо розповідати за ділами і за переказами... Не говоритимемо просто слів, а по суті. Згадаємо давні часи, возвеличимо віщого Бояна¹¹, талановитого гусляра в

* Переклад пам'ятки здійснено за виданням: *Памятники литературы Древней Руси. XIV — середина XV столетия. — Москва, 1981. — С. 96—111.*

Києві. Адже той віщий Боян, поклавши швидкі свої персти на живі струни, співав руським князям славу: першу славу великому князю київському Ігорю Рюриковичу¹², другу — великому князю Володимирі Святославичу Київському, третю — великому князю Ярославу Володимировичу¹³.

Я ж згадаю рязанця Софонія¹⁴ і прославлю піснями під гусел буйні словеса нашого великого князя Дмитрія Івановича і брата його Володимира Андрійовича, нащадків святого великого князя Володимира Київського. Оспіваймо князів руських, що стояли за віру християнську!

А від Калкської битви до Мамаєвого побоїща 160 років¹⁵.

Це князь великий Дмитрій Іванович і брат його, князь Володимир Андрійович, помолившись Богу і Пречистій його Матері, зміцнивши розум свій силою, загартувавши серця свої мужністю, сповнивши ратного духу, зібрали собі хоробрі полки у Руській землі й пом'янули прадіда свого, великого князя Володимира Київського.

О жайворонку, літня пташко, блаженних днів утіха, полети до синіх небес, поглянь на могутнє місто Москву, заспівай славу великому князю Дмитрію Івановичу і брату його, князю Володимирі Андрійовичу! Наче бурєю занесло соколів із землі Заліської у поле Половецьке!¹⁶ У Москві коні ржуть, дзвенить слава по всій землі руській, труби трублять у Коломні¹⁷, бубни б'ють у Серпухові¹⁸, стоять стяги руські біля Дону великого на березі.

Дзвонять дзвони вічові у Великому Новгороді, зібралися мужі новгородські біля святої Софії¹⁹ і кажуть так: “Невже нам, браття, не встигнути на допомогу до великого князя Дмитрія Івановича?” І як тільки слова ці промовили, вже наче орли злетілись. Ні, то не орли злетілися — виїхали посадники з Великого Новгорода²⁰, а з ними сім тисяч війська до великого князя Дмитрія Івановича і брата його, князя Володимира Андрійовича, на допомогу.

До славного міста Москви з'їхалися всі князі руські і мовили таке слово: “Біля Дону стоять татари погані, і Мамаю-цар біля ріки Мечі²¹, між Чуровим і Михайловим, хочуть річку перейти і загинути в ім'я слави нашої”.

І сказав князь великий Дмитрій Іванович: “Брате, князь Володимир Андрійович, підемо туди, прославимо життя своє, подивуємо землі, щоб старим була розповідь, а молодим пам'ять! Випробуємо героїв своїх і річку Дон кров'ю сповним за землю Руську і за віру християнську!”

І сказав усім князь великий Дмитрій Іванович: “Брати і князі руські, гніздо ми великого князя Володимира Київського! Не народжені ми на образу ні соколу, ні яструбу, ні кречету, ні чорному ворону, ні поганому цьому Мамаю!”